

Solbakken Synnöve

Írta Björnson Björnstjerne

Fordította Ritoók Emma

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis u. 6/B.

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-6907-73-8

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

ELSŐ FEJEZET.

A nagy norvég völgyekben gyakran találunk olyan minden oldalról szabadon álló magaslatokat, melyeket a nap sugarai kora reggeltől naplementéig folytonosan érnek. Azok, a kik a hegy lábánál laknak és ritkábban látják a napot, az ilyen magaslatot "napsütötte dombnak" - solbakkénak - nevezik. Az a leány, a kiről ez az elbeszélés szól, ilyen napsütötte dombon lakott és az azon levő udvarházat is így nevezték. Az egész környéken itt állt meg a hó a legkésőbbben ősszel és itt olvadt el tavasszal leghamarabb.

Az udvar tulajdonosai haugiansok voltak, "olvasóknak" is nevezték őket, mert sokkal szorgalmasabban olvasták a bibliát, mint a többiek. A férfinak Guttorm volt a neve, a feleségét Karennek hívták; mikor egy fiuk született, a ki nemsokára meghalt, három éven át kerülték a templomnak a keleti oldalát, a hol a keresztelő-medence állott. De három év múlva egy kis leányuk született, a kit a fiú után neveztek el, s mivel a fiút Syvertnek hívták, a kis leány a Synnöv nevet kapta a keresztségben, mert hamarjában nem tudtak valami jobbat találni. De az anyja mindig Synnövének hívta, mert kicsi korában Synnöve-babának szólította, így könnyebbnek találta kimondani a nevét. De akármint történt is, annyi bizonyos, hogy mikor a leány nagyobb lett, anyja szokása szerint mások is Synnövének nevezték és a legtöbben azt tartották, hogy emberemlékezet óta nem nőtt fel olyan szép leány a környéken,

mint Solbakkeni Synnöve. Szülei már kicsiny korában magukkal kezdték vinni minden vasárnap a templomba; persze eleinte még nem értett belőle egyebet, mint hogy a lelkész ott állott és a börtönviselt Bentet dorgálta, a kit éppen a szószék alatt látott ülni. De azért atyja megkívánta, hogy velük menjen, - "mert nem árt, ha megszokja" - mint mondta, és anyja sem volt ellene, - "mert nem lehet tudni, hogy azalatt otthonn hogyan viselik gondját." Ha a gazdaságban egy bárány, kis kecske vagy malacz nem akart jól fejlődni vagy egy tehén beteg lett, mindjárt Synnövének adták ajándékba; és anyja azt állította, hogy attól a pillanattól fogva jobban lett az állat. Apja nem igen hitt benne, hogy ez lenne az oka, dehát "úgyis mindegy, hogy kié a marha, a fő az, hogy semmi baja ne legyen."

Szemben a völgy másik oldalán, a nagy hegy lábánál egy másik major feküdt, Granlide, - a "Fenyves-major"; azért hívták így, mert messze földön az egyetlen nagy fenyőerdőnek a közepén állott. A mostani birtokos szépapja azokkal a csapatokkal volt Holsteinban, a kik az oroszokat várták, és útjáról nagy csomó különös külföldi növénymagvat hozott haza hátizsákjában, melyeket az udvarház egész telkén össze-vissza elvetett. Idő multával egyik növény a másik után kiveszett; csak egy néhány fenyőtoboz, a melyek véletlenül kerültek a többi közé, vert állandó gyökeret és most már egész erdővé fejlődött, mely a házat mindenfelől beárnyékolta. A holsteini őst nagyapja után Thorbjörnnek, legidősebb fiát pedig az apja nevén Saemundnak hívták; úgy hogy ebben az udvarházban a birtokosokat emberemlékezet óta felváltva Thorbjörnnek és Saemundnak nevezték. De az a mondás járta, hogy Granlidén csak minden második nemzedéknek van

szerencséje, még pedig nem annak, a kit Thorbjörnnek hívnak. Mikor a mostani tulajdonosnak, Saemundnak az első fia megszületett, sokáig habozott, de mivel nem merte a családi hagyományt megbontani, végre is Thorbjörnnek nevezte el. Sokáig töprengett rajta, nem lehetne-e a fiút úgy nevelni, hogy kikerülje a sors cselvetését, melyet a hagyomány és az emberek fecsegése útjába dobott. De nem volt egészen biztos a dolgában, mert a fiú nagyon makacs jelleműnek látszott. - "Ezt ki kell belőle verni," - mondta az anyjának és attól fogva, hogy Thorbjörn három éves lett, időnkint nekifogott és a fiút virgácsal a kezében kényszerítette, hogy minden fadarabot visszavigyen a helyére, a ledobott edényeket felszedje, és a macskát, ha megcsípte, megsimogassa. De az anya mindig kiment a szobából, valahányszor az apát ez a szeszély elfogta.

Saemund csodálkozott, hogy a fiún annál több javítani való akad, minél nagyobb lesz, habár mindig szigorubban bánik vele. Korán befogta az abc mellé és magával vitte a földekre is, hogy mindig szeme előtt legyen. Az anyának nagy háztartást kellett vezetni és sok kis gyermeke is volt; nem tehetett a fiáért egyebet, mint hogy néha-néha megsimogatta és oktatásokat adott neki reggel öltözködés közben, apját pedig barátságos rábeszéléssel csillapította, ha vasárnap vagy ünnep-estéken bizalmasan együtt ültek. De Thorbjörn, ha az apja megverte, mert *a-b*-t úgy olvasta, hogy *ba*, nem *ab*, vagy ha neki nem volt szabad a kis Ingridet úgy elpáholni, mint apja őt szokta, csak azt gondolta magában: - milyen különös, hogy nekem ilyen rossz dolgom van, mikor mindegyik kis testvéremnek olyan jól megy a sora.

Mivel leginkább atyjával volt együtt és vele nem igen mert beszélgetni, szótalanná vált, de azért eleget gondolkozott. Egyszer, mikor szénát forgattak, önkénytelenül a szájára jött ez a kérdés: - Hogy' lehet az, hogy ott Solbakkén már száraz a széna és be is hordták, itt pedig még mindig nedves. - Mert náluk többet süt a nap, mint minálunk. - Ekkor vette volt először észre, hogy ő ki van zárva abból a napfényből, melyet odaát annyiszor és olyan örömmel bámult meg. Ettől fogva még gyakrabban nézett át Solbakke felé. - Mit ülsz itt hiába, mit bámulsz? - kérdezte apja és oldalba lökte. - Idelent dolgozni kell mindenkinek, akár kicsi, akár nagy, ha boldogulni akarunk.

Mikor Thorbjörn hét vagy nyolcz éves volt, Saemund más szolgát fogadott. Az új legényt Aslaknak hívták és már sokfelé megfordult a világban, habár még egészen gyerekember volt. Az nap este, mikor megérkezett, Thorbjörn már ágyban feküdt; de mikor másnap reggel a szobában ült és tanult, valaki nagy robajjal taszította be az ajtót, ez Aslak volt, a ki egy nagy csomó fával a karján botorkált be, a mit olyan hirtelen csapott le a földre, hogy a hasábok csak úgy repültek szerte-széjjel. Ő maga nagyokat ugrott a levegőbe, hogy lerázza magáról a havat s minden ugrásnál felkiáltott: - Huh, de hideg van, mondta a manó menyasszonya, mikor övig befagyott a jégbe! - Az apa nem volt bent - az anya pedig összeseperte a havat és szó nélkül kivitte. - Mit bámulsz? - kérdezte Aslak Thorbjörntől. - Semmit. - felelt a fiú, mert félt. - Láttad már azt a tyukot, a melyik a könyvedben van? - Láttam. - Egy csomó kis csirke van körülötte, ha a könyv be van csukva... ezt is láttad már? - Nem. - Hát akkor nézd meg!

- A fiú megtette. - Buta vagy, - mondta neki Aslak. De ettől a percztől fogva Aslak egészen meghódította a fiút.

- Nem tudsz semmit, - mondta egyszer Aslak Thorbjörnnek, mikor szokása szerint utána settenkedett, hogy megnézzze, mit csinál. - De igen, már a negyedik fejezetig tudok mindent. - Bah! Fogadom, hogy még arról a manóról sem hallottál, a ki addig tánczolt egy leánynyal, míg a nap le nem ment s akkor szétpukkadtt, mint egy bornyu, a melyik tele szívtá magát savanyú tejjel. - Thorbjörn még soha életében nem hallott ennyi bölcseséget. - Hol történt ez? - kérdezte. - Hol?... már hogy hol?... hát odaát, igen, ott, Solbakkén. - Thorbjörn elképedt. - Hát arról az emberről hallottál már, a ki egy pár ócska csizmáért eladta magát az ördögnek? - Thorbjörn felelni sem tudott a csodálkozástól. - Szeretnéd tudni, ugye, hogy hol történt?... he?... nahát az is odaát történt Solbakkén, ott szemben a patak mellett; épen oda látsz... Isten megáldjon, a te keresztyén tudományod is gyengén áll ám! - folytatta Aslak. - Talán még Kariról sem hallottál, a kinek fából volt a szoknyája? - Nem bizony, arról sem hallott még soha. És míg Aslak tovább dolgozott, tovább is beszélt, - Kariról, meg a fából való szoknyájáról; a malomról, mely sőt öröl a tenger fenekén; a facsizmás ördöggről; a manóról, a kinek a szakállá beleszorult a fátörzsbe; a hét zöld leányról, a kik mind kicsipkedték a szőrt a vadász lábaszárából, míg aludt és nem bírt felébredni - és mindez odaát Solbakkén történt. - Ugyan mi lelheti ezt a gyereket? - kérdezte másnap az anyja; - ott térdel már reggel óta a padon és folytonosan Solbakke felé néz. - Csakugyan, ma nagyon elfogta a buzgóság, - felelt az apja, a ki ott feküdt és egész vasárnap pihent. - Azt

beszélnek, hogy Solbakkén Synnövére vetett szemet, - mondta Aslak, - de hát az emberek sok mindent beszélnek, - tette hozzá. Thorbjörn nem egészen értette a dolgot, de azért lángvörössé vált az arcza. Mikor Aslak a többieket figyelmeztette rá, lemászott a padról, elővette a katekizmusát és leült olvasni. - Úgy, úgy, csak vigasztald magad Isten ígétével, - mondta Aslak, - úgy sem kapod meg soha sem.

Később ugyanazon a héten, mikor azt hitte, hogy már elfelejtették az egészet, megkérdezte anyjától, de csak halkán, mert még mindig szégyelte magát: - Anyám... mondd csak, ki az a Solbakken Synnöve? - Egy kis leány; valamikor az övé lesz egész Solbakke. - Annak is fából van a szoknyája? - Anyja bámulva nézett rá: - Ugyan már, mit nem beszélsz össze-vissza? - mondta. A fiú érezte, hogy valami ostobaságot mondott és elhallgatott. - Nincs nála szebb gyermek az egész környéken, - folytatta anyja, - az Úristen ezt adta jutalmul neki, a miért olyan derék, engedelmes kis leány és olyan szorgalmasan tanul. - Most már ezt is megtudta a fiú.

Egyszer, mikor Saemund egész nap kint dolgozott a szántóföldön Aslakkal, este azt mondja Thorbjörnnek: - Nem szabad többet a béres-fiuval együtt lenned. - De Thorbjörn nem vette komolyan a dolgot. Nemsokára azután újra figyelmeztette az apja: - Ha még egyszer meglátlak vele, pórul jársz. - Így aztán Thorbjörn csak olyankor lopózott utána, ha apja nem látta. De egyszer mégis észrevette, hogy együtt ülnek és beszélgetnek. - Thorbjörn, megverlek! - és bekergette a házba. - Ettől

fogva Thorbjörn csak akkor leste Aslakot, ha az apja nem volt otthonn.

Valamelyik vasárnap, mikor apja a templomban volt, Thorbjörn otthonn csintalankodott: hógolyókkal dobálták egymást Aslakkal. - Nem, nem! Ebből elég lesz, mert fáj, - kérte Thorbjörn - dobáljunk együtt valami másra. - Aslak kész volt erre is és először a kamara előtt levő vékony fenyőt dobálták, azután a kamaraajtót, és végül a kamaraablakot, - de ne az üveget, - mondta Aslak, hanem a rámaját. Csakhogy Thorbjörn épen az üveget találta el és belesápadt. - Pah, senki sem fogja megtudni, ki tette. Czélozz ügyesebben! - A fiú megpróbálta és újra egy üvegtáblát talált. - De most már elég volt! - Ebben a pillanatban lépett ki legidősebb húga, a kis Ingrid. - Dobd meg, hallod? - Thorbjörn tüstént megtette; a kis leány sírva fakadt, anyja kijött. Megtiltotta, hogy tovább dobáljon. - Dobd meg! Dobd meg! - suttogta Aslak. Thorbjörn, a milyen izgatott és hevült volt, megtette. - Elment az eszed, fiú? - kiáltott anyja és utána szaladt. A fiú elől, ő utána - így szaladtak az udvaron körül. Aslak nevetett, az anya fenyegetőzött; végre megkapta a fiát egy hódomb közepén és nekilátott, hogy jól elverje. - Visszaütlek, vissza én... mert itt nálunk ez a szokás! - Anyja elbámulva hökkent vissza és a fiura nézett. - Erre valaki idegen tanított, - mondta, aztán minden további szó nélkül megfogta a kezét és bevitte a házba. Odabent sem beszélt vele többet, hanem a kis testvéreivel foglalkozott, rendbe hozta őket és arról beszélt velük, hogy apa nemsokára hazajön a templomból. Egyszerre nagyon meleg kezdett lenni a szobában. Aslak elkéredzett egy rokonát meglátogatni, a mit az anya mindjárt meg is engedett, de Thorbjörn teljesen

elveszettnek érezte magát, mikor Aslak is elment. Gyomra kegyetlenül égni kezdett és a keze annyira izzadt, hogy hozzáragadt a könyvhöz, mikor megfogta. Bárcsak ne szólna anyja az apjának, mikor hazajön; de hogy megkérje, arra nem bírta rávenni magát. Minden, a mire ránézett, megváltoztatta külsejét és a nagy falióra is azt ketyegte: verés, verés, - verés, verés! Odament az ablakhoz, hogy átnézzon Solbakkéra. Ott feküdt a domb behavazva, csendben és mint rendesen, most is csillogott a napfénytől; a ház is ott állt és minden ablaka nevetett; bizonyosan nem volt egyetlen üveg sem betörve rajta; merészen és vidáman szállt fel a füst a kéményből, látszott, hogy ott is a templomból hazatérőknek főznek. Bizonyosan ott van Synnöve is, most az ablakból lesi atyját és az nem fogja megverni, ha hazajön. A fiú azt sem tudta, mihez fogjon és egyszerre nagyon barátságos volt kis testvéreihez, nem volt se vége, se hossza kedveskedéseinek. Különösen Ingridet akarta megbékíteni és neki ajándékozott egy fényes gombot, melyet Aslaktól kapott. A kis leány megölelte a nyakát s ő is visszaölelte: - Kedves kis Ingrid, nem haragszol rám? - Nem, kis Thorbjörn, nem haragszom és ha akarod, akárhányszor megdobálhatsz hóval. - Épen ebben a perczben verte le valaki topogva a havat a lábáról a tornáczon. Csakugyan az apa volt; szelídnek és jókedvűnek látszott, de hiszen így annál rosszabb! - Na? - kérdezte és körülnézett; csoda volt, hogy a fali óra súlya mindjárt zörögve le nem szaladt. Az anya behozta az ebédet. - Hogy' vagytok idehaza? - kérdezte az apa, miután leült és a kanalat kezébe vette. - Thorbjörn anyjára nézett és szeme megtelt könnyel. - Óh... nincs semmi baj - mondta anyja, rettenetesen vontatva és a fiú világosan látta, hogy még mást is akart

mondani. - Aslaknak megengedtem, hogy elmenjen, - folytatta. - Most következem, - gondolta magában Thorbjörn és elkezdett Ingriddel játszani, mintha semmi más gondja nem volna a világon. Ilyen hosszadalmasan még soha életében nem ebédelt az apja és Thorbjörn elkezdte a falatokat számlálni; de mikor a negyedikhez ért, azt akarta megpróbálni, hogy hányat tud a negyedik és ötödik falat közt számolni és ezzel az egészet elrontotta. Végre apja felállott és kiment. Az ablak, az ablak! csörrent a fiú fülébe és megnézte, vajon a szobában épek-e az üvegek? Igen, idebent egy sem volt eltörve. Most anyja is kiment. Thorbjörn ölébe vette a kis Ingridet és azt mondta, de olyan kedvesen, hogy a kis leány meglepetve nézett fel rá, hogy ne játszzanak-e "aranykirálynőt a réten?", a mibe a kis Ingrid örömmel beleegyezett; és a fiú elkezdett énekelni, míg lába reszketett alatta:

Szép kis virág,
Réti virág,
Hallgass meg!
Szeress hát és borulj reám,
Tied lesz szép bársony ruhám,
Aranynyal kiverve,
Gyönggyel kihimezve.
Ditteli, dutteli, déje -
Süt a nap a rétre!

Mire a kis leány így felelt:

Aranykirálynő,
Gyöngykirálynő,
Hallgass meg!

Nem szeretlek, nem borulok rád,
Nem kell nékem szép bársony ruhád,
Aranynyal kiverve,
Gyönggyel kihimezve,
Ditteli, dutteli, déje -
Süt a nap a rétre!

De épen mikor legjobban játszottak, egyszerre csak bejött az apa és egyenesen Thorbjörnre nézett, ő pedig még erősebben magához ölelte Ingridet és majdnem leesett a székről. Az apa elfordult és semmit sem szólt; elmúlt egy fél óra, még mindig nem szólt egy szót sem - és Thorbjörn már szeretett volna vidám lenni, de nem mert. Azt sem tudta, mit gondoljon, mikor apja maga segített a levetkezésnél; minden tagja gyengén reszketni kezdett. Ekkor az apa megveregette a fejét és megsímogatta arcát; ezt pedig eddig, a mennyire a fiú emlékezni tudott, még sohasem tette és ettől egyszerre úgy álmelegedett a szíve és egész teste, hogy a félelem úgy elolvadt benne, mint a jég a napsugaraktól. Azt sem tudta, hogy jutott az ágyba és mivel nem törhetett ki sem éneklésbe, sem kiabálásba, hát csak csendesen összetette két kezét a mellén, elmondta a Miatyánkot hatszor előre és hatszor visszafelé, de egészen halkan és míg elaludt, érezte, hogy Isten kék ege alatt mégsem szeret senkit jobban, mint az apját.

Másnap reggel szorongó aggodalommal ébredt, kiáltani szeretett volna, de nem birt - most már bizonyosan kijár neki a verés. Mikor aztán felnyitotta a szemét, nagy megkönnyebbüléssel érezte, hogy valaki másnak mégis kijut a verés, és ez Aslak lesz. Saemund fel s alá járt a szobában és Thorbjörn nagyon jól ismerte az ilyen

járákálást. A kicsiny, de zömök ember néha-néha olyan pillantást vetett bozontos szemöldöke alól Aslakra, hogy ez jól érezte, mi van a levegőben; Aslak egy nagy felfordított hordó tetején ült s a lábát hol lelógatta róla, hol megint maga alá húzta. Zsebre dugott kézzel ült, mint rendesen, sapkája egészen be volt húzva a homlokába, úgy hogy kemény, sötét haja mereven állt ki az ellenző alól. Kissé görbe szája még jobban elgömbült, fejét félrehajtotta és oldalról nézett Saemundra, félig lehunytt szempillája alól. - Igen, a fiú bolond, az bizonyos, - mondta; - de még nagyobb baj az, hogy a lovadat a manók megvadították. - Saemund megállt; - Szemtelen kölyök! - mondta, hogy a szoba csak úgy visszhangzott szavától és Aslak még jobban lehunyta a szemét. Saemund újra járkálni kezdett; Aslak egy darabig hallgatott. - Pedig biz' Isten, hogy megrontották a manók! - és Saemundra pislogott, hogy lássa, milyen hatást tesznek rá szavai. - Megrontották biz' azt a patkolással, - mondta Saemund, még mindig fel s alá járva; - te meg egy fát rádöntöttél az erdőben, semmirekellő, azért nem lehet vele birni, hogy nyugodtan járjon! - Aslak csak hallgatta egy darabig. - Jó, jó, hát csak higgy, a mit akarsz, a hit senkinek sem árt, de azt meg én nem hiszem, hogy a lovadat meggyógyítsa, - kezdte újra és feljebb húzódott a hordón, mialatt arcát eltakarta fél kezével. Mert Saemund egyenesen elébe állt és halkán, de fenyegető hangon mondta: - Te semmirekellő gaz... - Saemund! - hallatszott a tűzhely mellől. Ingebjörg volt, a felesége, a ki igyekezett csitítani férjét és vele együtt legkisebbik gyermekét, a ki megijedt és sírni kezdett. A gyermek elhallgatott, Saemund is; de öklét, mely tulajdonképen ilyen erős emberhez képest túlságosan kicsi volt, egyenesen Aslak orra alá tolta és ott tartotta egy